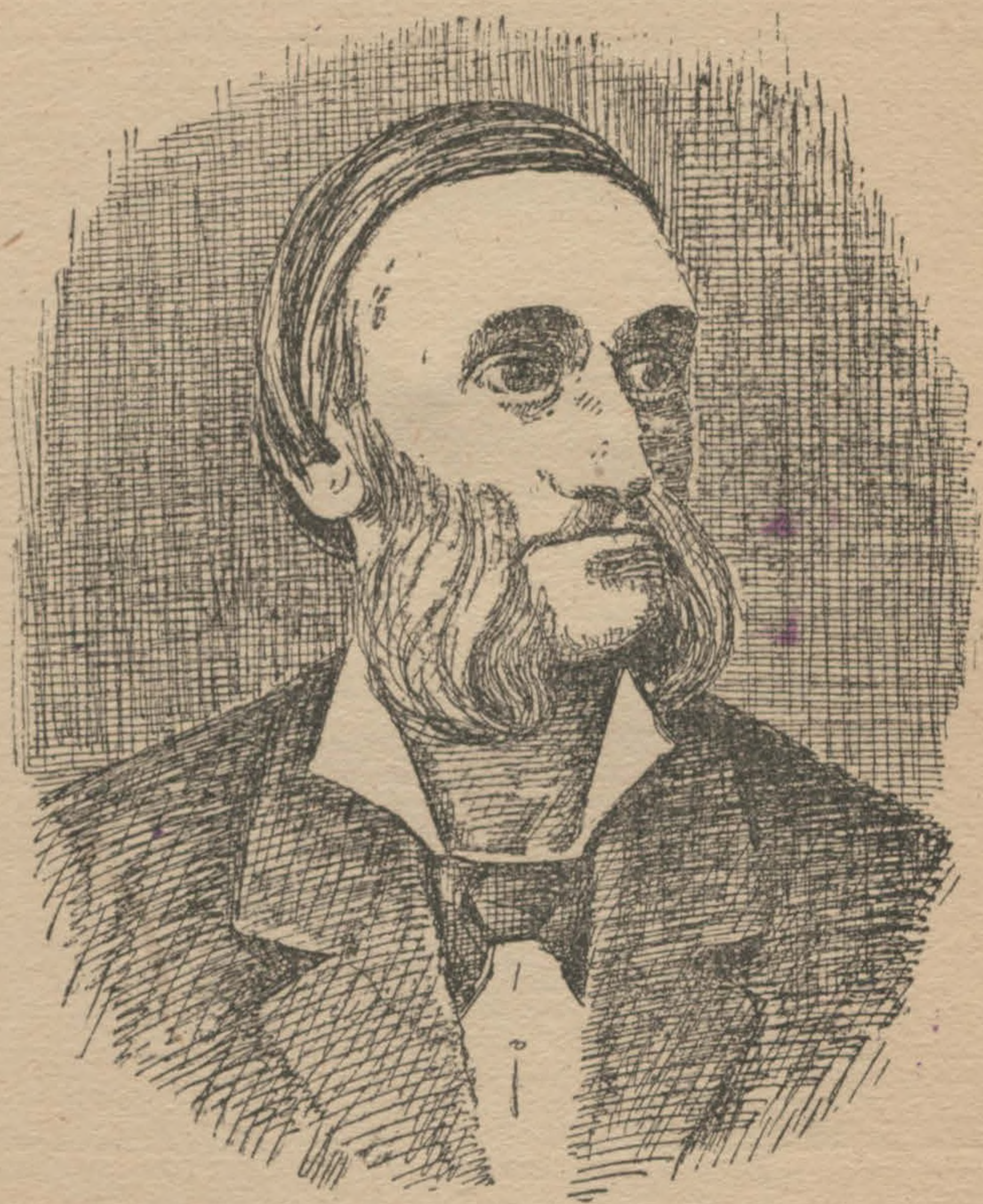

БАЙКИ

МИБОВА

Леонид Глібів.

- 39
Г- 54

БАЙКИ

ЛЕОНИДА ГЛІБОВА

50267
Л. ГЛІБОВА
БАЙКИ
1918

0717

УНДІП
Перевірено
1952 р.

НДІП
ПЕРЕВІРЕНО
1962 р.

КИЇВ-ЛЯЙПЦІГ
УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ

КОЛОМІЯ
„Галицька Накладня“

WINNIPEG MAN
Ukrainian Publisher

1918.

ПЕРЕВІРЕНО
1952

НВ

ІЗ ДРУКАРНІ ШАРФОГО У ВЕЦЛЯРІ

Леонид Глібів, поруч Гребінки, найбільший український байкар, народився 19 (ст.ст). 1827 р. у Веселому-Подолі, полтавської губернії, в маєтку українських панів Родзянок, у яких батько Леонида Глібова, Іван, був управителем.

На восьмому році життя перебрався з батьками в село Горби, у якому й минули йому веселі хлопячі літа.

Порфир Родзянка був умний чоловік. Мав гарну бібліотеку, зберігав українські звичаї, любив науку й просвіту. Під його доглядом талановитий Леонид набрався початкових наук.

Рідна мати й місцевий священник були його першими вчителями. На дальшу науку віддали його до гімназії в Полтаві. На-жаль, із-за недуги мусів покинути науку й вертатися до батька на хутір. Що йно 1855 р. скінчив лицей у Ніжині і став учителювати; з-разу в Чорному-Острові на Подільщині, а далше у Чернигові, де був учителем історії і географії в тамошній гімназії.

Тут став він видавати з 1861 року тижневник „Черниговській Листок“ російською й українською мовою. „Та не довго сонце гріло“... По двох роках

уряд припинив видавання часопису, а редактора усунув із служби ізза українофільства.

Почалося горе поета. Він хворів, мало не осліп, жити не було з чого, заробити годі, бо сил не хватало, треба було сидіти, як-то кажуть, у теста на карку. До тогож: ворони стадами літають, і недоля не ходить одинцем.—До прогнання із служби, до хороб, і убожества прилучилося незабаром нове, тяжке горе — смерть вірної дружини.

Роки від 1863 до 1867 — це дуже тяжкий період Глібового життя. Що лиш 1867 року він добув собі новий шматок хліба, став управителем земської друкарні в Чернигові, і на тій службі остався аж до смерті, яка постигла його, після довгої тяжкої хороби, 29 (ст.ст.) жовтня 1893 р.

Таке то життя чоловіка, який так гарячо любив людей, природу, свій рідний, любий край. За це він, як і багато других Українців, мусів випити чарку гіркої — до дна.

Леонид Глібів, ще дитиною малою любив дуже квітки. Його й прозивали „квітчастим короліком“. Квітничок у дворі пана Порфіра Родзянки, це було ніби його королівство. Як виріс, любов тую переніс на дітий. Ніхто й ніколи не дарував українській дітворі такого коштовного дарунку, як Леонид Глібів. Байки, загадки й відгадки, жарти, акростиhi, — чого то гарного й не понаписував наш байкар? А все на втіху й науку для наших малих читачів та читачок!

Писати став дитиною. Свій перший віршик „Сон“ зложив ще на шкільній лавці, 15 літним

хлопцем. Учитель російської мови прочитав його, похвалив і обіцяв віддати до друку.

З тої пори Леонид не кидав пера до смерті. Писав свої прегарні твори, а коли годі їх було друкувати на російській Україні, то посилав у Львів, до тамошнього часопису для дітей: „Дзвінок“. Там підписувався прізвиськом „Кенир“. Це прізвисько дали сусіди його батькові, коли він з городу привіз був співучу птицю кенира. *) 50-літній ювілей літературної праці, не пишній, але щирій, який святкувала ціла Україна, не дивлячись на кріпкий кордон, був милою нагородою за цінні твори й за добре серце „любого дідуся Кенира“.

Поміж творами Глібова найбільше байок. Байки, це дуже старинні твори. На 500 літ перед Христом жив у Греції Езоп, творець дуже гарних байок, які здобули собі світову славу. Але ще перед Езопом, у Вавилоні, Єгипті, Індії звісні були такі вірші й оповідання, у яких звірі й дерева говорили, мов люди. Байки, значиться, це загальнозвісні, міжнародні твори.

Але Глібів, так само, як і його знаменитий попередник Гребінка, умів своїм байкам надати український характер, умів, як каже Єфремов, „прибрати їх у оригінальне вбрання“.

Читаєте його байку про „Вовка та ягня“ і пригадуєте собі, що ви читали це саме й на інших мовах, а прецінь у Глібова воно якесь ніби нове. Так, — бо Глібів, на мандрівній темі, мов на міжнародній основі, гаптує українські узорі: звірів,

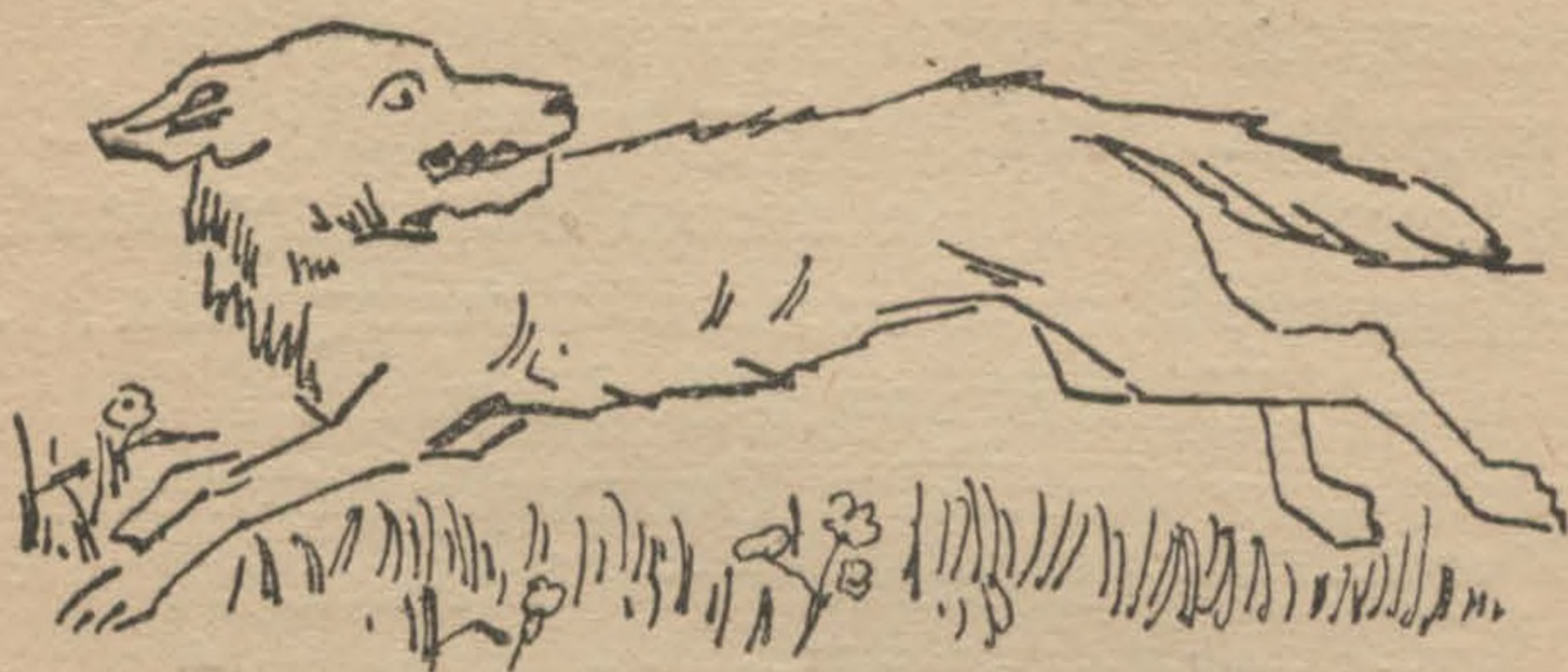
*) канарок, (канарейка)

квіток, людей. І ліс, і поле, і село, і небо, усе довкола українське. І мова, якою орудують отсі звіринні та ростинні розмовники, щиро-народня, українська мова. І думки та науки, які вони висказують — це думки й науки потрібні не-кому другому, а нам, думки про правду, про любов, про чесне життя, про те, щоб одні другим не творили кривди, щоб не було між нами ні ненажерливих вовків, ні кудлатих медведів, ні солом'яних дідів, а щоб були добрі й мудрі люди.

*Тепер не пугалом добру навчатъ
Нам треба иншого бажатъ,
Живого слова правди і просвіти*

Тому то байки Глібова не постарілися досі, й мабуть не постаріються ніколи.

Б. Л.

Вовк і Кіт.

В село із лісу Вовк забіг...
Не думайте, що в гості, брацця;
Ні, в гості Вовк не забіжить:
А він прибіг, щоб де-небудь сховатися:
Проклятий люд з собаками настиг...
І рад-би Вовк в які ворота вскочить,
Та лишенько йому: куди не поглядить
Усюди Вовченька недоленька морочить,
Хоч сядь та й плач!
Ворота, як на те-ж, кругом усі заперті,
А дуже Вовкові не хочеться умерти
(Бо ще він не нажився, бач!),
А гірше — од людей, од видимої смерти...
Коли глядять —
На загороді Кіт сидить,
На сонечку мурликає, дрімає.
Підскочив Вовк і до Кота мовляє:

— „Котусю-братику! скажіть мені скоріше,
Хто із хазяїнів оттут усіх добріше?
Я хочу попрохати, щоб хто мене сховав
На сей недобрий час. Я-б у пригоді став!..
Чи чуєш гомін той? За мною то женуться!...
Котусю-батечку! куди-ж мені поткнуться?“...

— „Проси мерщій Степана,
Він добрий чоловік,“ Кіт Вовкові сказав.

— „Так я у його вкрав барана.“

— „Ну, так навідайсь до Демяна.“

— „Е, і Демяна я боюсь:

Як тільки навернусь,
Він і згадає поросятко“.

— „Біжи-ж, аж ген живе Трохим!“

— „Трохим? боюсь зійтися з ним:

З весни ще злий він за ягнятко!“

— „Поганож-ж!.. Ну, а чи не прийме Клим?“

— „Ох, братику! теля я в його звів!“

— „Так ти, бачу, усім тут добре надоїв“,

Кіт Вовкові сказав:

„Чого-ж ти, братіку, сюди і забігав?

Ні, наші козаки ще з розуму не зпали,

Щоб Вовка од біди сховали!

І так-таки ти сам себе вини:

Що, братіку, посіяв, те й пожни!“

Вовк і Вівчарі.

Раз Вовк тихесенько підкрався...

Всім відомо, куди він звик ходить!

І де він лиха набірався,

Та що-ж робить,

Коли на те вже Вовк удався.

Щоб овечок давить!

І сей раз він туди-ж попхався.

Тихесенько кошару обійшов;

Прислухався — не чуть, мерщій на тин зоявся,

Зиркнув — та й охолов:

Вівчарики прехорошенько

Найкрасчого баранчика взяли

Та й патрають гуртом, а кунделі,

Мовчать, лежать собі смирененько,

Неначе-б то усім їм там,

Кудлатим гаспидським синам,

Позакладало... мов не знають,

Що перед ними виробляють! —

Дивився Вовк, дививсь,

Здихнув — та й знов у степ поплівсь,

Та й каже: „де та правда ділась?!..

Яка-б тут шарварка зробилась,

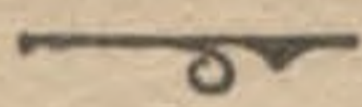
Який би гомін підняли

І Вівчари і кунделі,

Як-би мені таке зробить схотілось!“...

На сей раз приказка здалась:

Що де-кому, мовляли, можна — другим зась.

Лебедь, Щука і Рак.

У товаристві лад — усяк тому радіє;

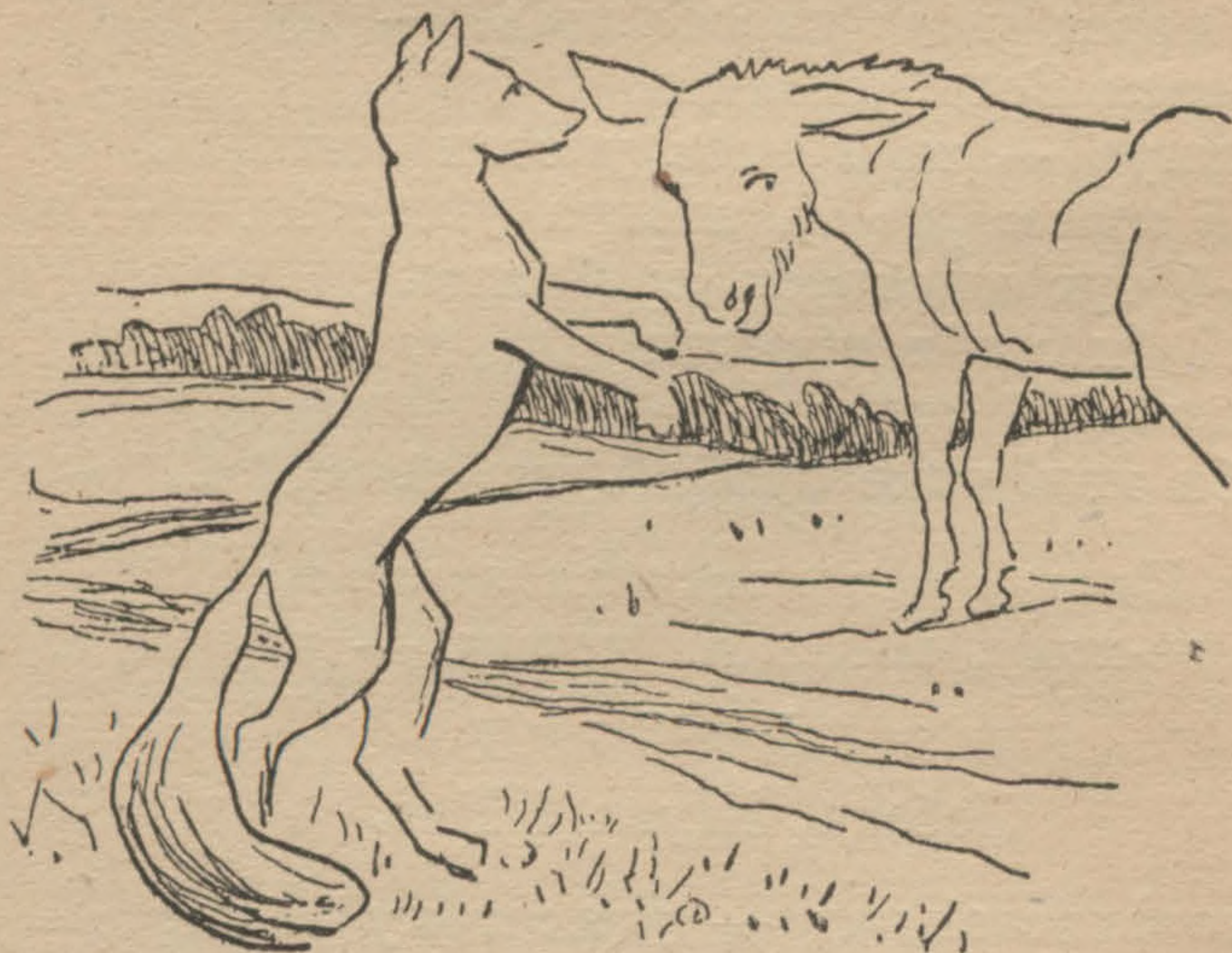
Дурне безладдя лихо діє,

І діло, як на гріх,

Не діло — тільки сміх.

Колись-то Лебідь, Рак та Щука

Приставить хуру узялись.
От троє разом запряглись,
Смикнули — кат-ма ходу...
Що за морока? Що робить?
А й не велика бач-ся, штука, —
Так Лебідь рветь-ся підлетіть,
Рак упираєть-ся, а Щука тягне в воду.
Хто винен з них, хто ні — судить не нам,
Та тільки хура й досі там.

Лисиця й Осел.

— „Відкіль бредеш ти, голово лиха?“
Лисиця так мовля Ослові.

— „Дивився, як там Лев здиha,
Аж-ген у тій діброві!
Піди, паньматко, подивись;
Ти-ж зналася із ним колись...
І, щó тепер із ним зробилось!
Де в біса й сила тая ділась!
А то було, як гуконе —
Не втямиш з ляку, де-б сховався —
Таке було те пугало страшне!
Мабуть його ввесь світ боявся...
Тепер лежить, неначе пень,
І ніч і день.

Ніхто його вже не боїться,
Усяк безпешно йде дивиться;
Хто схоче — добре ускубне
За вражий чуб його зубами,
А хто під боки стусоне —

Чи дрюком, чи рогами.“

— „А ти запевне не посмів?“

Йому підсміює Лисиця.

— „Отсе-таки! чого-ж дивиться?“

І я його раз захмилів, —

Нехай і наших знає!“

А й в людях такечки буває, —
Чи то вже світ тепер такий:
Поки ти чим кому страшний,
Усяк тебе і поважає;
А тільки як-небудь спіткнись, —
Дивись —
Хто й поважав, той лає.

Чиж та Голуб.

Весною чижик молоденький.
Такий співучий, проворненький,
В садочку все собі скакав,
Та якось у сільце й попав;
Сердега в клітці рветься, беться...
А Голуб бачить та й сміється:
„А щó? попавсь? — от тобі й на!
Вже певно голова дурна...
Не бійсь, мене-б не піддурили,
Хоч як-би не хитрили,
Бо я не Чижик! ні... отсе!“
Аж гульк — і сам піймавсь в сільце. —

Ото на себе не надійся,
Чужому лихові не смійся!

Жаба й Віл.

Раз Жаба вилізла на берег подивиться
Та й трошечки на сонечку погріться.
Побачила Вола
Та й каже подрузі тихенько
(Вигадлива була!):
„Який здоровий, моя ненько!
Ну щó, сестрице, як надмусь,
То й я така зроблюсь?
От будуть жаби дивуваться!“

— „І, де вже, сестро, нам рівняться!“...
 Казать їй друга почала.
 А та не слуха... дметься... дметься...
 „Що, сестро, як тобі здається,
 Побільшала хоч трохи я?“
 — „Та ні, голубонько моя!“
 — „Ну, а теперечки? дивися!“
 — „Та годі, сестро, схаменися!“

Не слуха Жаба, дметься гірш, —
 Все думає, що стане більш.
 Та й що, дурна, собі зробила?
 З натуги луснула — та й одубіла.

Такі і в світі жаби є,
 Прощайте, ніде правди діти;
 А по мені — найлучче жити,
 Як милосердний Бог дає.

Миша й Пацюк.

— „Добрий-вечір, сусіде мій!
Чи всі ви живі та здорові?“...
Гукнула Міша Пацюкові.

— „Та ще!“ Пацюк мовляє їй.

— „А я се — каже — прилинула,
Щоб розказать тобі, що чула,
Щоб ти радів, як я, та знав:
Лев, кажуть би, kota піймав“...

— „Якого?“

— „Катюгу нашого рудого,
Що нам просвітку не давав“...

— „Гай-гай! — Пацюк мовля — раденька,
Як кажуть, що дурненька!
Що з того, що піймав?...

Як дійдеться у них до чого —
Не бачить Лева нам живого!
Бо знаєш, що за звір той кіт!“

Оттак, як хто кого боїться,
То й думає, що на того ввесь світ
Так буде, як і він, дивиться.

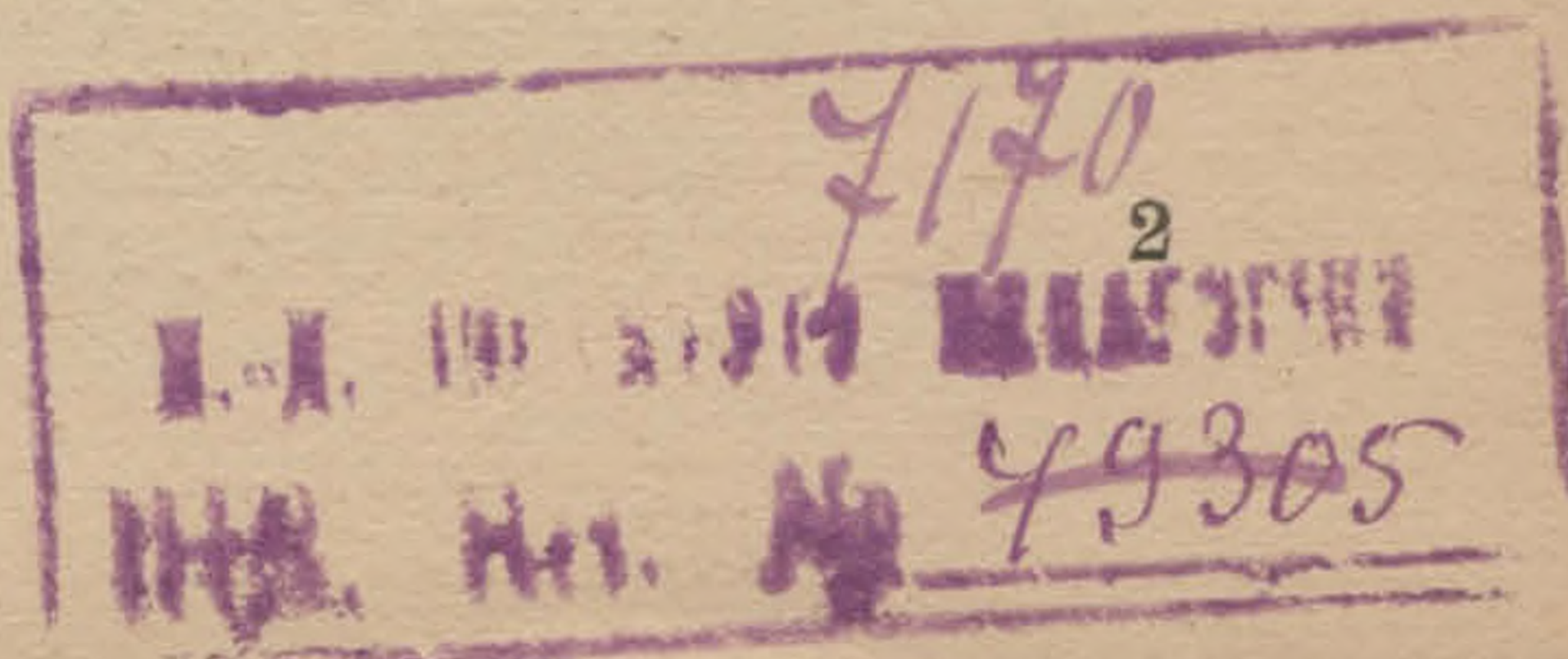

Вовк та Мишеня.

На полі Вовк овечку взяв,
Потяг сердешную в діброву —
Не на розмову,
А щоб із'їсти: він бажав
М'ясця свіженького давненько.
От взяв овечку, обідрав,

Як знав,
Та й заходився хорошенько
Мнясце під дубом уминать, —
Аж на зубах кістки хрущать.
Їв Вовчик, їв, аж утомився;
Гараздненько удовольнився,
А все-таки всього не з'їв;
„Нехай вже, каже, другим разом“.
Мнясце травицею прикрив.
А сам спочинуть ліг тим-часом.
Неначе пан який — лежить...
А Мишенятко під вербою
Почуло, що мнясце пахтить,
Та й крадеться поміж травою
(Яке мале, а вже хитрить!)...
От, помалесенько підкралось,
Взяло мнясця та у дупло й сховалось.
Угледів Вовк, дарма що спав,
І на весь гай гукать зачав:
„Ой, ненечко! рятуйте! допоможіте!
Ловіте злодія, держіте!
Добро моє покрав!“

Я в одному селі по ярмарку гуляв,
Тай бачив диво:
Якийсь там становий хвентив спісиво
Біля чумацьких хур.
Чого він там никав — усі на вус мотали...
От, якось у його тарані вязку вкрали,
А він гукає: „пробі! калавур!“

Зозуля й Півень.

„Як ти співаєш, Півне, веселенько“...

— „А ти, Зозуленько, ти, зіронько моя,
Виводиш гарно так і жалібненько,
Що іноді аж плачу я...

Як тільки що почнеш співати,

Не хочеться й пшениченьки клювати, —

Біжиш в садок мерщій“...

— „Тебе я слухала-б до-віку, куме мій,
Аби-б хотів співати“...

— „А ти, голубонько, ти, кралечко моя,
Поки співаєш на калині,

То й весело мені, і забуваю я

Свою недоленьку, життя своє погане

Та безталанне...

А тільки замовчиш,

Або куди летиш, —

Заниє серденько, неначе на чужині...

І їстоньки — не їм, і питоньки — не пю,

Та виглядаю все Зозуленьку мою.

Як гляну на тебе, така ти невеличка,

Моя перепеличко, —

А голосочок то який!

Тонесенький, милесенький такий...

Куди той соловей годиться?“

— „Спаси-бі, братіку, за добреє слівце.

Як не кохать тебе за це?..

І ти виспіваєш, неначе та жар-птиця;

І далєбі, що так, — пошлюся я на всіх“.

Де взявся Горобець, послухав трохи їх,

Та й каже: „годі вам брехати

Та одно другого знічевя вихваляти!“

Пурхнув — та й був такий.

За щоб-ж, — хто-небудь попитає, —
Зозуля Півня вихваляє?
За те, що Півень годить їй
Та потакати добре вміє:
Рука, як кажуть, руку миє.

Лев та Миша.

Старенька Миша горювала:
Їй ніде, бідній, було жить,
Головоньки на старість прихилить;

Сама собі по світові блукала...

Діток нема: були колись —
Теперечки по світу розбрелись:

Одним-одна зосталась мати. —
Пішла вона звичайненько прохати,
Щоб Лев в дуплі дозволив їй,
Самотній та старій,
Хазяйство завести маленьке
Біля *їх милости* близенько.

— „Хоч сила всім страшна твоя,
Хоч пан ти — каже — між панами,
Та хто зна, що ще буде з нами:
В пригоді, може, стану й я“....
— „Хто? ти! — Лев заревів — така погана?
Мене, такого пана,
Сюди задурювать прийшла?...

Пішла!

Бач, теревені розпустила!

Тікай, поки ще ціла!“

Злякалась Миша, та притьмом,
Поміж травою, лопушком,
З переполоху почухрала —

Туди-сюди — й з очей пропала. —

Раз Лев пішов поживи розглядать,
Та у тенета якось піймався.

Рвонув він раз — тенета не тріщать;

У-друге, в-трейте — ні... Вже як не силкувався,

Як не ревів,

Як не вертів,

А все-таки не вивертівсь — зостався.

Прибігли люде, узяли,

Зв'язали бідного та й повезли

По ярмарках в залізній клітці
На диво світові всьому
(Видно, були німецькі митці!).

Прийшлося гірко бідному йому...

Згадав про Мишу, що вона казала,
Та й дума, плачучи: „як-би вона була,
Загинути-б мені, дурному, не дала:

Тенета-б всі попрогризала...

І я-б гуляв оце в зеленому гаю,
Мов у раю“...

А сам, сердешний, слізеньки ковтає:
Є каяття, та вороття немає.

Скажу я, люде добрі, й вам
(До казки приказка годиться,
Хоч і панам):

Не плюй в колодязь, — пригодиться
Води напиться.

Лев та Вовк.

Лев уминав за сніданням ягня.
Побіля його в'їдливе щеня
Вертиться та й вертиться, —
Все моститься, щоб поживиться.
От, яось-то й одважилось вхопить
Шматок м'яся, щоб не кортіло,
Лев бачить, що воно зробило,
Та змилосердився — мовчить;
 Бо у щеняти
 Якого розуму питати?...
Побачив Вовк (він недалечко був)
 Та й дума:
 „Лев мабуть дурненький,
Або-ж на старість силу збув,
 Що став такий плохенький;
 Коли щеня не задавив —
 Мене не займе й поготів!“
 От квапить лапу до м'ясива...
Як скочить Лев — аж диба стала грива...
На Вовка бідного насів —
 Давив його, крутив...
Та й каже:
 „Це тобі за теє,
Щоб не дививсь ти на щеня,
Бо не що-дня бува бридня;
Воно дурне ще, молодеє,
А ти вже, Вовче, не щеня!“

Синиця.

Синиця славу розпустила,
Що хоче море запалить,
Що море, буцім-то, згорить, —
Така, бач, є у неї сила.
За вітром слава полетіла
По всіх усюдах і кутках,
По байраках і по садках,
Далеко аж за синє море...
Усім, хто був на морі, горе;
А ну — до берега тікати,
Мерщій добро своє ховати
Од проклятущої Синиці. —
Як назліталось тії птиці,
Як назбіралося звірей,
Людей —
Дивитися на чудасію!...
А пересудливі жінки,
Бо мали ту надію,
Як море стане закипати,
Щоб юшки добре посьорбати,
Якої й з-роду не сьорбали,
(Вони вже, бачте, позвикали
Скрізь по обідах куштувати).
От, ждуть вони, стоять,
Усі баньки повітріщали...
„От-от уже почне кипіть“,
Хто-небудь нищечком мовляє:
„Ось цитьте, зараз запалає“...
А море все собі гуляє,
І не кипить, і не горить.
Так що-ж Синиця? — Та мовчить!

І запалить не запалила,
А тільки слави наробила
Та з сорому й сховалася кудись.
За цюю кáпостну дурницю
Полаяли Синицю
Та й розійшлись.

Яка-ж в цій байці, братця, сила?
А та: ніколи не хвались,
Поки гаразд не зробиш діла.

Вовк та Ягня.

На світі вже давно ведеться,
Що низчий перед висчим гнеться,
А більший меншого кусає та ще й бє. —
За-тим, що сила є...
Примір не довго-б показати, —
Та — цур йому! — на-щó чіпать...
А щоб кінці як-небудь поховать,
Я хочу байку розказати.

У-літку, саме серед дня,
Пустуючи, дурне Ягня
Саме забилося до річки —
Напитися водички.
От, чи пило, чи ні — глядить:
Аж суне Вовк — такий страшений
Та здоровенний!
Та так прямісенько й біжить
До бідного Ягняти.

Ягнятi нікуди тікати;
Стоїть, сердешне, та дріжить...

А Вовк, неначе комисар, кричить
(Він, щоб присікаться, знайшов причину)!

„На-щоб це ти, собачий сину,
Тут каламутиш берег мій
Та квапиш ніс поганий свій
У чистую оцюю воду?

Та я тобі за цюю шкоду —
Ти знаєш, щоб зроблю?...
Як муху задавлю!“

— „Ні, паночку,“ Ягня йому мовляє:

„Водиці я не сколотив,
Бо ще й не пив;

А хоч-би й пив, то шкоди в тім немає,
Бо я стою зовсім не там,

Де треба пити вам,

Та ще й вода од вас сюди збігає“...

— „Так це-б то я брешу?“ тут Вовк йому гукнув:

Чи бач! ще і базікать стало...

Такого ще поганця не бувало!..

Здаєть-ся, ти й позаторік тут був

Та капости мені робив... Тривай же!

Ти думаєш, що я забув?“

— „Помилуйте! „йому Ягнятко каже:

„На світі я ще й году не прожив.“

— „Так брат твій був.“ — „Нема братів.“

— „Так може батько,
Коли не дядько...

Або-ж хто-небудь з ваших був...

Хиба не знаю я не чув,

Що ви усі мене-б іззіли,

- Як-би вловили?
Собаки й вівчарі твої,
Усі ви — вороги мої;
Од вас мені життя немає...
Ще мало я терпів?“
- „Так чим же я вам досадив?“
Ягнятко, плачучи, питає.
- „Цить, капостне! либонь не знає...
Ще й одгризаєть-ся, щеня!
Що ти за птиця?! ти — Ягня!
Як сміло ти мене питати?
Вовк може їсти захотів!..
Не вам про теє, дурням, знати!“
І — Вовк Ягнятко задавив...

На-що йому про теє знати,
Що може плаче бідна мати
Та побиваєть-ся, як рибонька об лід:
Він вовк, він пан... йому не слід...

Шпак.

Усяк до чого-небудь вдався:
Той робить те, другий — друге;
Всяк свого-б берега й держався...
Еге!

Коли-б то так всяк шанувався!
Так є ж такі дурні,
Що іноді за те беруться,
До того пнуться,
Чого й не тямлять. По мені —
Роби вже лучче те, що вмієш,
То й бачити-ме всяк,
Що ти що-небудь розумієш.

Один ще змалку вдатний Шпак
У Щиглика співать навчився
Канальський Шпак так умудрився,
Що як почне було співать —
Диковина й сказать!

Мов справді Щиглик то співає.

От, слухає Шпака усяк,
Дивується та вихваляє,
Шпаком розумним величає.

Радіє, аж плигає, Шпак!

Чого-б йому іще й хотіти?

Кохаться б дурневі та жити:

Таке життя другому-б рай,

Шануйсь та людям потурай,

Виспівуй на всі боки!...

Так он-що (я сказать забув) —

Шпачок зависливенький був,

Почув він (мабуть від сороки),

Що Соловейка хвалить всяк,

Шпакові це завидно стало,

Надувся бісів Шпак.

„Коли-ж моїх пісень вам мало“,

Він сам собі мовляє так:

„Тривайте й я так заспіваю...

Ще може й краще... я вже знаю!

На бісового батька й Шпак!“

Зачав мій Шпак пісні виводить, —

Так ні — зовсім не те виходить:

Хоч вельми дуже запищить,

Хоч не до-прикладу хавчить,

Або нявчить мов по-котячи,

Або мекече по-ягнячи.

Співав мій Шпак, співав,
Аж покіль всіх порозганяв
Ніхто і слухати не хоче,
Тікає геть та ще бормоче:
„Дурний, не знать чого схотів!
Хоч-би сміху вже не робив:
Співав би гарно по-щиглячи,
Ніж чорт-зна як по-соловячи“.

Щука.

На Щуку хтось бомагу в суд подав,
Що буцім-би вона такого виробляла,
Що у ставу ніхто життя не мав:
Того заїла в-смерть, другого обідрала.
Піймали Щуку молодці
Та в шаплиці
Гуртом до суду притаскали,
Хоча чуби й мокренькі стали.
На той раз суддями були
Якісь два Осли,
Одна нікчемна Шкапа
Та два стареньких Цапа, —
Усе народ, як бачите, такий
Добрячий та плохий.
За стряпчого, як завсігда годиться,
Була приставлена Лисиця...
А чутка у гаю була така,
Що ніби Щука та частенько,
Як тільки зробиться темненько

Лисиці й шле то щупачка,
То сотеньку карасиків живеньких,
Або линів гарненьких...
Чи справді так було, чи може хто збрехав
(Хто ворогів не мав!). —
А все-таки катюзі,
Як кажуть, буде по заслuzі. —
Зійшлися судді, стали розбірать:
Коли і як воно, і що їй присудити?
Як не мудруй, а правди ніде діти,
Кінців не можна поховать...
Не довго думали — рішили
І Щуку на вербі повісити звеліли,
„Дозвольте і мені, панове, річ держать!“
Тут обізвалася Лисиця:
„Розбійницю таку не так судить годиться:
Щоб більше жаху їй завдать
І щоб усяк боявся так робити, —
У річці вражу Щуку утопити!“
— „Розумна річ!“ всі зачали гукать.
Послухали Лисичку
І Щуку кинули — у річку.

Свиня.

Свиня у панський двір залізла:
Посновигала там
По всім куткам,
На смітнику кісток погризла,
Полежала в багні,
Як слід Свині.
В гної куйовдилася пикою своєю...

Та із гостей ізнов прийшла
Така-ж, як і була —
Свиня свинею.

От, став свинар її питать:
„Що, свинко, бачила ти в пана?
Чи хороше там гостювать?
Яка була тобі там шана?..

Я чув колись, що у панів,
Мов у царів,
Срібло та золото скрізь сяє,
Що буцім-би пани так хороше живуть
Та солодко їдять і пють“.
— „Та де там воно є!“ Свиня йому мовляє:
„Брехня! не слухай! я-ж була,
І їла і пила,
Всі заходеньки обходила,
І смітники

І суточки,

А доброго нічого там не вздріла, —
То тільки вигадки дурні!

Не хочу я нікого прирівняти,
Звиняйте, до Свині...

Ні, далєбі, що ні!

Я тільки хочу щось спитати:

Траплялось на віку мені

Такеє бачити. ледащо, —

Подивишся — не годне ані на-що:

А як почне тебе судить,

То так оббреше, обчернить,

Та рознесе таку погану славу,

Що соромно й сказать...

Так я це хочу вас, панове, попитать:

Еге, не гріх таку прояву

Свинею величать?

Б и л и н а.

Сказав раз Кущ Билині:

„Билинонько! чого така ти стала,

Мов рибонька вяла:

Пожовкла, не цвітеш,

Живеш, як не живеш,

Твоя головонька от-от поляже?“

— „Ох, Кущику! — Билина каже:

Я на чужині“...

Хто щиро поважа родину,

Свій рідний край,

Тому не всюди рай:

Чужина вялить, як Билину.

Осел і Соловей.

Раз у вишневому садочку
Лежав Осел у холодочку.
Побачив він між рястом Соловя
І став йому гукати:
„Здоров, співун! на-силу вглядів я;
Який маленький ти, а кажуть, що горлатий.
Ану лишень утни!
Казали у дворі індики,
Що ніби ти співаєш мастак великий,
Чи може брешуть вражії сини?
Ану, нехай і я почую,
Яку там пісню ти вдереш —
Веселую чи жалібну яку;
Тут сила не в тому яку, а як утнеш!“...
І Соловей почав співати,
Лунає пісенька на весь садок;
Лежить і слуха дурень головатий,
Неначе справді знає прок.
А Соловей аж горло надриває
І на всі заставки співає;
Щебече і свистить,
І тьохкає і торохтить.
На-що вже горобці — і ті попритихали
І прислухаться стали.
Замокк співун і на Осла глядить, —
Чи буде, мов, хвалить?
„Ну, молодець!“ сказав суддя ухатий:
„Хороший птах:
Хоч невеличкий, та горлатий...
Ти мабуть виплодивсь не в наших сторонах.
Коли-б ти нашого наслухавсь півня,

Тоді-б ще красче заспівав;
Хоч він тобі й нерівня,
А все-таки хоч трохи-б переняв“.

Такої похвали співун не сподівався;
Як-би був знав,
То й не співав.

„Прощайте, дякую!“ він до Осла озвався.
— „Прощай!“ сказав Осел: „навідайсь ще коли,
Бувай здоров, небоже!“

Таких суддів, такої похвали
Не дай нам, Боже!

Щука й Кіт.

Один мордатий Кіт до Щуки учащав;
Пройдисвітка зубата знала,
Чого хвостатий кум бажав:
До берега частенько припливала
І щиро кумонька свого
Карасиками шанувала,
А Кіт і не цуравсь цього,
Бо жирная мишва вже при'їдаться стала.
Раз каже Щука так йому;
„Возьми мене мишей ловити“.

Дивуючись, кум глянув на куму
Та й засміявсь: „надумалась дуріти!
Не навтішаєшся таким добром:
Карась і сам у рот тобі ускочить,
А хитрая мишва так іноді морочить,
Що треба бути мудрованим котом,

Щоб висидить неначе неживому
І оком не моргнуть;
Буває, що всю ніч стрибаш по-дурному
І ні однісінькій не вдасться вяз звернуть“.

А Щука на своє хилила:
„Ет, вигадки! велике діло миш;
На-що ярші — і тих не раз ловила...
Піду-бо я! хоч раз мене потіш“.

Ніхто не бачив, тільки збірі,
Як ласий кум і шустрая кума
Через садок попхались крадькома
І зачинились у коморі.

Кіт на полицю з'араз-же стрибнув,
Бо там давненько був,
А Щука — у куточку
Сховалася за бочку.

От перед світом Кіт довідаться біжить —
Аж Щука без хвоста лежить:
Прокляті пацюки одгризли.

„Бач, серденько, в яку біду ми влізли!
Хвоста й нема...“

Ніхто не винен — ти сама“,
Мурличе Кіт: „це справді штука!
Ну, щоб-ж його тепер робить!“

— „Голубчику, ратуй!“ тут простогнала Щука:

„На світі дай мені пожить...
У став мерщій пусти мене, мій друже,
До світа тут не доживу...
Хоч і нема хвоста — байдуже,
Як-небудь попливу“.

Побачив Кіт, що діло препогане,
Що може і йому вона в пригоді стане, —

Узяв куму на спину примостив,
Поніс до ставу та й пустив.
Пішла між рибами про неї всюди слава;
Сміються всі, карасики найбільш:
„Догралася! тепер мовчи та диш,
Безхвостая проява!“

На світі живучи, до-віку вчись;
Що наробила з'дуру Щука —
Це всякому наука:
Чого не тямиш — не берись,

Білочка.

Пухнату Білочку до себе Лев прийняв, —
На ві-що й як — того ніхто не знав,
Бо не довідались сороки-цокотухи;
Вони-б усюди брехні рознесли,
Зробили-б бугая із мухи:
„І так, і перетак, ми бачили, ми чули“...
Дознався я, що Білочка служила,
Нічого не робила;
Було їй сказано: нікуди не втікати
І панову хандру потроху розважати.
Марудна служба, що й казати:
Аж жижки трусяться скакати,
А тут сиди, очицями моргай.
Наш вік біжить, не скажеш: потривай.
І Білочка свого діждала —
Старенька і беззуба стала;
Пора прийшла —

І службу відбула.
За те чумацький віз оріхів наділили;
Хоч слово панове справдили, —
Аж любо глянути: оріх в оріх,
Цілісінькую-б зіму, дякуючи, їсти, —
Та тільки щó-ж? дивись на них:
Дали тоді, як нічим гризти.

Є приказка весела: їж,
Коли роток ще свіж,
А то, як прийде час, зов'яне,
Тоді ніщо вже не загляне.

Лев на облаві.

Жили у гущині глибокого байрака
Страшений Лев, всесвітній Лис,
Бурлака-Вовк і наш Сірко-собака,
Щó із села помандрував у ліс.
І розбишакою зробився, —
З людьми, чи що, не вжився.
Побратались вони, щоб по-сусідський жити,
Нікóли шкоди не чинить;
Умовились гуртом робити
Облаву потайну
І хто добуде що — все нарівно ділити;
Лев був за старшину.
Улучив Лис годиноньку щасливу,
У верболозі притаївсь
І якось там козу дурну і полохливу
Піймати умудривсь.

Упоравсь молодець проворний
І звістку другим дав, як слід;
Зраділи всі, що Лис такий моторний,
Що буде ім вечеря і обід.
Не гаючись, вони зійшлись на гору,
І каже Лев: „я зараз поділю;
Глядіть, щоб не було ніякого тут спору,
Бо перебору не терплю!
Беру я першу четвертину, —
По уговору це моя;
І другу тож собі кладу частину,
Бо хто між вами дужчий? я!
І третю слід мені... не мовте ні словечка:
Я — Лев, а не плоха овечка!
Четверту-ж хто торкне, або нюхне,
Той знати-ме, як дратувать мене!“...
І очі витріщив, і грива стала диба:
Ану, мов, огризнись...
„Нехай тобі і озеро, і риба“,
Подумали усі — та й розійшлись.

І я там був, і придивлявся,
І кривду вилять хотів, —
Лев заричав, а я злякався
І приказку десь загубив.

Цуцик.

Раз на вікні, у панському будинку,
Патлатий Цуцик спочивав;
То ляже на бочок, то до-гори на спинку,
Або на лапки морду клав.

Як-раз проти вікна, звичайно під барканом,
Дворовий пес Бровко лежав
І думав: „бач, яким він паном,
Ледачий Цуцик став.

Здоров був, Цуцику! знічевя спочиваєш?“
Прийшовши під вікно, Бровко озвався.
— „Це ти, Бровко?... чого бо так гукаєш!“
Промовив той: „аж я злякавсь...
Ну, як же ти там поживаєш?“
— „На-що́ питать! либонь не знаєш
Собачого життя мого?!“

Сказав Бровко: „далеко до твого...
Живу собі, бо треба жити;
Двір стережу і день і ніч;
Всього доводиться терпіти,—
Не так, як ти, панич;

Та ще к тому і їжа препогана,
Хлиснеш помий, коли дадуть,
А як не в лад загавкаєш на пана,
То ще й під б́оки натовчуть“.

— „Жаль, каже Цуцик, що́-ж робити!
Буває всяк, —

Обуха батогом не перебити;
А от мені — хоч і до-віку-б так...

Живу у горницях, на килимах качаюсь,
Жартуючи на-сміх;
Частенько з панночками граюсь
І лащуся до їх;

І м'ягко спать мені, і ласо можна їсти,
І бігаю не в бурянах;
Сухенькі лапки, хвостик чистий,
Не так, як твій, у репяхах“...

— „Ет, репяхами дорікаєш!“
Сказав Бровко: „а пам'ятаєш,
Як у пекарні був щеням?

Чи так жилося там?

Замурзаний під лавою тинявся“...

Веселий Цуцик засміявсь

І каже: „то колись було,

Та загуло...

Дивись тепер, а не рівняй малого!“

І він спісиво глянув на Бровка.

— „Як бачу, ти не робиш там нічого“,

Сказав Бровко: „за-що-ж це честь така?“

— „Дурний Бровко! не розумієш, —

Звиняй, що так кажу, —

Я те роблю, чого ти не з'умієш:

На задніх лапках я по-вченому служу“.

— Щоб ти сказивсь!“ Бровко собі шепоче,

А вимовити не посмів,

Бо Цуцик дуже запанів:

Скубне й Бровка, коли захоче.

Бровко мовчить і я мовчу,

Води не сколочу...

Вам сміх, мені гостинців вязка,

Чи гарна моя казкма?

Ж а б и.

Обридло Жабам, як на гріх,

В болоті жити самотійно:

Ніхто їх не чіпав дурних,

Жили, плодилися звичайно...

Так ні, ще треба, мов, не так,
І заходились: „квак та квак!
Чом короля у нас немає?
Усякий дурень може знає:
Орел — у птиць, Лев — у звірей,
Є королі і у людей, —

Хиба вже ми й не люде?

І дбкіль так ще буде?“

Розквакались, квакають, скрекотять, —

Приспіла чортова робота, —

Рішили зараз же послать

Найбільших десять Жаб на другий бік болота

Просить у Долі короля.

Над вечір посланці вернулись відтіля

І землякам гукати стали:

„Гей! ставте могорич! ми короля придбали!“

І знов клопочуться: як короля стрічать,

Як підступить, як привітатъ...

Аж чують, щось шумить... всі разом закричали:

„Король! король летить!“ і повтікали.

Тут щось з розгону в воду бух,

А Жаби з переляку: „ух!“

Який же там король став Жабам у пригоді?

Такий король, що сміх та й годі:

Здоровий-прездоровий пенъ.

Стоїть він ніч, стоїть він день,

Сплилось до біса Жаб великих і маленьких,

Старих і молоденьких.

Повитріщались, мовчки ждуть,

От-от, мов, озоветься,

А пенъ стоїть не ворухнетъся,

„Ну, щб, як-би йому гукнуть?“

Шепочуть Жаби: „починайте!

Ось цитьте потривайте...

Чого це він такий такий чудний,
Неначе неживий?“

І зараз плиг одна, плиг друга... він нічого,
І Жаби годі вже мовчать,
Плигають сміло і кричать,
А де-які позлазили на його,
Та ще й сміються відтіля —
Не боїмось, мов, короля!

Додумались вони, що із такого дива
Не буде пива,

І почали вередувать:

„Не хочемо! не треба нам такого:
Ходім-те Доленьку благать,
Щоб короля дала живого,
Щоб він усюди походив,

Щоб жабячий народ, болото звеселив“.

І Доля Жабам догодила —

Лелёку королем зробила,

„От, кажуть Жаби, сей не так!
Хоч любо глянуть: і крилатий,
І довгоногий, і носатий,
І з-заду й з-переду козак!“

Не довго Жаби навішались,

Бо виявилось те, чого не сподівались:

Лелёка з-разу холоду нагнав

І Жаб дурних клювати добре став, —

Найбільше молодих вподобав він ковтати:

Що-день — десятків два і поминай, як звати!

„От тобі, кажуть дожились!“

І знов благати Долю поплелись:

„Ой, Доле, змилуйся в пригоді!
Напало лишенько та й годі:
Король просвітку не дає,
Клює нас та й клює!“
— „А годі вам, не докучайте!
У вас усе недобрий час“,
Сказала Доля: „вибачайте!
Просили двічі — буде з вас“.
Прийшлося Жабам горювати.
„Немає правдоньки і де її шукати?
Нум плакати, нум“...
І досі нумкають на глум.

Не гріх сказати, що й люде так, як Жаби,
Частенько дуроці снують,
А доснуються до нахаби —
Тоді вже лихо тчуть.

Лисиця-жалібниця.

У тихому гаю Лисичка щастя мала,
Як у своїм добрі жила, гуляла:
Ніхто її там не лякав,
І в-день і в-вечері там соловей співав,
І пташки пурхали, зозуленька кувала;
Скрізь зеленіло, все цвіло;
Так гарно, любо там було.
Лисиця так Сові казала:
„От де по правді можна жить
І доленьку хвалить,
В добрі кохаться, всіх любити,

Ніколи зла і кривди не чинити!“
Як-би ж то правдонька щербата не була,
То може й справді-б так жила.
Раз, на калині недалечко, —
Углядила вона гніздечко, —
Сиділи пташки там,
„Ох, каже, як не гріх котам
Таких малесеньких, безвинних не жаліти!
І їм-же хочеться на світі жити...
Ну вже коти! десь на-лихо вони
Вродились, вражії сини:
Не тільки в-день — в-ночі поживу бачуть,
Не бачуть тільки, як горюють в світі, плачуть...
Зажирливих пройдисвітів таких
Я перевішала-б усіх“...
І жалібниця щось сказати ще хотіла,
Аж пташки із гнізда до-долу якимсь лап —
Лисичка зараз хап та хап:
Прехорошенько всіх поїла...
Як жалібно співати почала,
А он на щό звела!

Лукавий чоловік словами нас голубить,
Неначе всіх і жалує і любить,
Для правди, для добра живе,
Як по воді пливе;
А близче придивись ти —
І видно, що виля хвостом:
Помажу, мов, медком,
Солодче буде з'їсти.

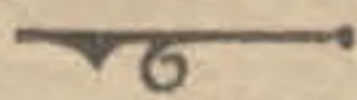

Гуси.

День за горою погасав;
Затихло все в гаю густому;
Гусятник-хлопець заганяв
Од берега Гусей до-дому;
Гукав їм „гайда!“ і свистав,
Лозиною лїнивих підганяв.

„Оттак ми дожились з дурною головою!
Оттак нас стали шанувать!“
Гелгочуть гуси між собою:
„Нам тільки й світа — мандрувать
Від хліва до болота
Та ще к тому така голота
Лозиною тебе жене, —
Я, мов, отаман — бійсь мене!
Де-ж вона в світі — правда тая,
Коли таке діється з Гусьми?
Забула мабуть доля злая,
Відкіль наш рід і що за птиці ми.
Учені та розумні люде
Усюди славу рознесли,
Що наші прадіди — нехай їм легко буде —
Великий город Рим од ворога спасли“...
А хлопець слуха і сміється:
„Тривайте, прийдуть празникі —
І ваша славонька минеться:
Хазяйка побере за вас коповикі;
Попадають ваші роги
На перекір старовині,
Лежати-мете в чиріні,
Між стравою задравши ноги“.

Сказав би байку ще не так
Та мій язик примовкнуть мусить:
Буває, вискочить гусак,
Почне сичать та ще й укусить.

Музики.

Десь у веселому краю
Зійшлися у гаю
Ведмідь, товстий та волохатий,
Всесвітній пасішник-ласун,
Завзятий Цап-стрибун
І телепень Осел ухатий,
Дурного розуму невдатний син,
Та передражник Мálпенко Мартин.
Сидять, балакають під липою густою —
Хто бачив що і де хто був,
Чи поблизу, чи може за горою,
Які новинки чув.
„Погано, братчики, без діла в світі жити!“
Так Мálпенко Мартин розмову завершив;
„Признатся, ніде правди діти,
І я гуляючи прожив;
Одначе, скрізь тиняючись, чимало
Всього побачить довелось...
Ох, трудно в світі жити стало!
Пора і нам придумать щось...
Ви не турбуйтеся, — щоб довго не кортіло,
О зараз хочу раду дати:
Музичить треба — от і діло,
Коли хотіли знати!
Зозуля накує музиці,

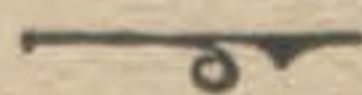
Сказати в добрий час:
Бенкет, весілля, вечерниці —
Покличуть всюди нас.
Нехай гуляють добрі люде
В своїй веселій стороні;
Їм хороше і нам корістно буде...
Чи добре я кажу, чи може ні?“
— „Так! добре! будемо музичить!“
Ревнув Ведмідь: „розумна голова,
Не гріх і розуму позичить...
Робота гуртова“.

І стали на тому: щоб слова не змінити,
Не гаючись, це діло розпочати.
Днів через три вони в тому-ж гаю
Справдили вигадку своєю.
Роздобулі басá, цимбали,
І скрипочка і бубон є;
Прехорошенько посідали,
Та як ушкварили — ой, лишенко моє!
Хто в ліс, мовляли, хто по дрóва,
Аж на ввесь гай луна гуде!
Ведмедів бас реве, неначе та корова
Із череди до-дому йде:
Цап на цимбалах паличка́ми
І брязкотить і дзенькотить,
Трусне борідкою, або хитне рогами,
Мекече, бурмотить;
Між ними грає, не вгаває,
На скрипку Мálпенко Мартин,
Кувікає, пищить, як іноді буває —
Залізе порося у тин;
Осел силкується під кльоном,

Щоб всіх перемудрить,
І, як у діжку макогоном,
У бубон стукотить.
Злетілись гави і сороки,
Шпаки, чижі і горобці,
Регочуться, хапаючись за боби:
„Ну так! удрали молодці!
Нехай їй біс — такій музиці,
Сполохала наш тихий гай,
Не можна вдержатися ніякій птиці,
Хоч куди видно утікай“...
— „Ось цитьте-бо!“ Мартин гукає:
„Почин невдатний іноді буває:
Тривайте, братчики, не так ми сидимо, —
От зараз я попорядкую“...
— Щось та не так — і я вже чую,
Озвався Осел: „ні, мабуть не втнемо“.
А Мálпенко йому: „та ну-бо, каже, годі!
Не знаєш ти: музиці грать —
Не горобців полохать в огороді...
Послухайте, кому і де сидать:
Ведмедику — під липою старою,
А Цапу треба під вербу,
Ослові — на горбу,
Я примощусь під бузиною“.
Заграли знов — ще гірш нема ладу!
Як-раз на ту біду
І Соловей тут опинився, —
Вони до його: „ну, мастак,
Ти здорово співає навчився, —
Кажі по-правді, що і як?“
— „А що-ж, він каже, вибачайте,

Ні те, ні се:
Хоч десять раз пересідайте,
Немає хисту — от і все“.

Почув я раз — старі сміялись люде,
Що квач притикою не буде;
Причина не велика:
Якая-ж із квача притика,
Коли він квач?“

Півень і Перлинка.

Під тином Півень, біля хати,
Знічевя смітник розгрібав
І квокчучи там дещицю клював, —
Наїдку не було, а так — аби клювати.
У сміттячку углядів якось він
Блескучу, кругленьку Перлинку,
І дорогу таку новинку
Узяв та й викинув під тин.
„Не хочу я таких дурних новинок“,
Промовив він: „на-що здалась вона?
За жменю цих цяцькованих Перлинок
Не дав-би я і зернятка пшона, —
Нехай дурний індик ковтає“.

Так недотепа-неборак
Ганьбує те, чого не знає,
І думає, що добре так.

Мишача рада.

Задумала Мишва вчинить велике діло,
Щоб слава загула про них
По всіх усюдах, щоб вдивило
Не то людей — котів дурних.
Мишей до біса назбігалось;
Чимало й Пацюків зібралось,
Старих і молодих.

От в кухві тій, що з борошном стояла,
Уся громада посідала —
Розслухать, що і як.

Найстаршенький Пацюк мовляє так:

„Отсе, зібрались ми, панове-громадяне,
Про от-що розсудить:
Пора-б і мишам в світі жить
Так, як живуть усі миряне
А для того нам треба положить,

Щоб був порядок в кожному ділі —
Збірати раду що неділі...

Чи так, чи може як?..

— „Розумне діло! так, то й так!“

Гукнула разом вся громада,

— „А щоб була доладня рада,

Старий Пацюк кричить,

„Закон постановить:

Пускати на раду всіх хвостатих,

А куцих не пускати,

Бо хто не був в руках проклятих,

З того добра не ждуть!

Чи так? рішайте коли чули!“...

— „Так тому й бути!“ усі гукнули:

„Так!.. куцих не пускати!“...

Мишва таку приміту знає:

У кого довший хвіст — той розум більший має,

А хто свій хвіст ізбув,

Той дурнем всюди був —

Чи то в якій-небудь пригоді,

Чи на війні, чи у поході. —

От, через тиждень, в темну ніч,

Справдилась Пацюкова річ:

Була між ними перша рада.

Зібралася, як слід, уся громада;

Посіли; гомонять...

Аж гульк — і куций є між ними...

Ну, що його робить з дурними?

Ну, як утерпіть — не сказати?...

Пацюк углядів молоденький

Та зараз дядька штовх тихенько:

„А що-ж це“, каже, „як це так?“

Відкіль це взявся неборак?
Чому-ж йому ніхто не вкаже?
Та це вже, справді, сором, глум!
— „Цить, язикатий!“ дядько каже:
„Бо то-ж мій кум“...

Вівці та Собаки.

Один заможний господар
Надумався вовків злякати.
„Що — каже — той вівчар —
Собак дві сотні назбірати!“
Здається б і гаразд було;
Вовки полохатъ перестали, —
Так друге лихо піросло:
Свої Собаки шкодить стали.
Аж жаль бере, як розказать:
З Овечок перше вовну драли,
А далі м'яса забажали,
Та й ну що-дня Овець качать.
До осені звели отару...
Зосталось може з пару,
Та й тих упорали під темну ніч.
Щоб більше не кортіло.
На це коротка річ:
Дурний порядок — дурне й діло.

Вовк і Лисиця.

Лисиця десь м'ясця дістала.
Тихесенько прибігла під стіжок —

Умяла більшенький шматок,
А менший у сінце сховала
На другий раз, бо нужду знала;
Сама-ж спочити прилягла...
Воно годиться, попоївши;
Не молода таки й була —
Натомиться, всю ніч ходивши...
Аж ось — у гості Вовк біжить.
„От — дума — і лягла спочить!“
— „Добри-день, кумо! Вовк гукає:
Той спить, хто щастя має!
От, кумо, лишенько мені
У сій поганій стороні:
Никав всю ніч, аж утомився —
Та й щоб-ж! нігдє не поживився!
Чи до кошари підберусь —
Боюсь!..

Вівчар не спить, в сопілку грає...
Таке то кум твій щастя має.
А їсти, кумо, — аж-аж-аж!
Цілісіньку-б ізїв корову!“

Кума-ж,
На сюю жалібную мову,
Так каже кумові своему:
„Сердешний куме! ну й чому
Ти не прибіг до мене в-ранці?..
Оттут не козаки живуть — поганці!
Мабуть їм ніколи й заснуть:
Усе так пильно стережуть,
Що треба гаспидського митця,
Щоб одурить та поживиться!..
Поїж сінця“...

А Вовчик не про сіно дума;
Коли-б йому шматок м'яся!
— „Ні — каже він: — спасибі, кумо!“
Та й з тим голодний лицар мій
Пішов до-дому сам не свій.

Отсе-ж то теє: на, небоже,
Те, що мені не гоже.

Бджола і Мухи.

Хтось Мухам набрехав,
Що на чужині красче жити,
Що слід усім туди летіти,
Хто щастя тут не мав.

Наслухались дві Мухи того дива

(Про це найбільше чміль гудів):

„Тут — кажуть — доля нещаслива,
Дурний, хто досі не летів!

Покиньмо, кумо, Україну —

Нехай їй хрін!

Та помандруймо на чужину,

Аж до великих тих долин,

Де доля красчая вітає,

І може плаче, нас ждучи..,

Зіми там, кажуть, небуває, —

Гуляй, безпешно живучи!“

Так одна Муха-цокотуха

Базікала з кумою в-двох.

Коли поглянуть на горох —

Сидить Бджола та мовчки й слуха.

— „Здоровенькі були!“

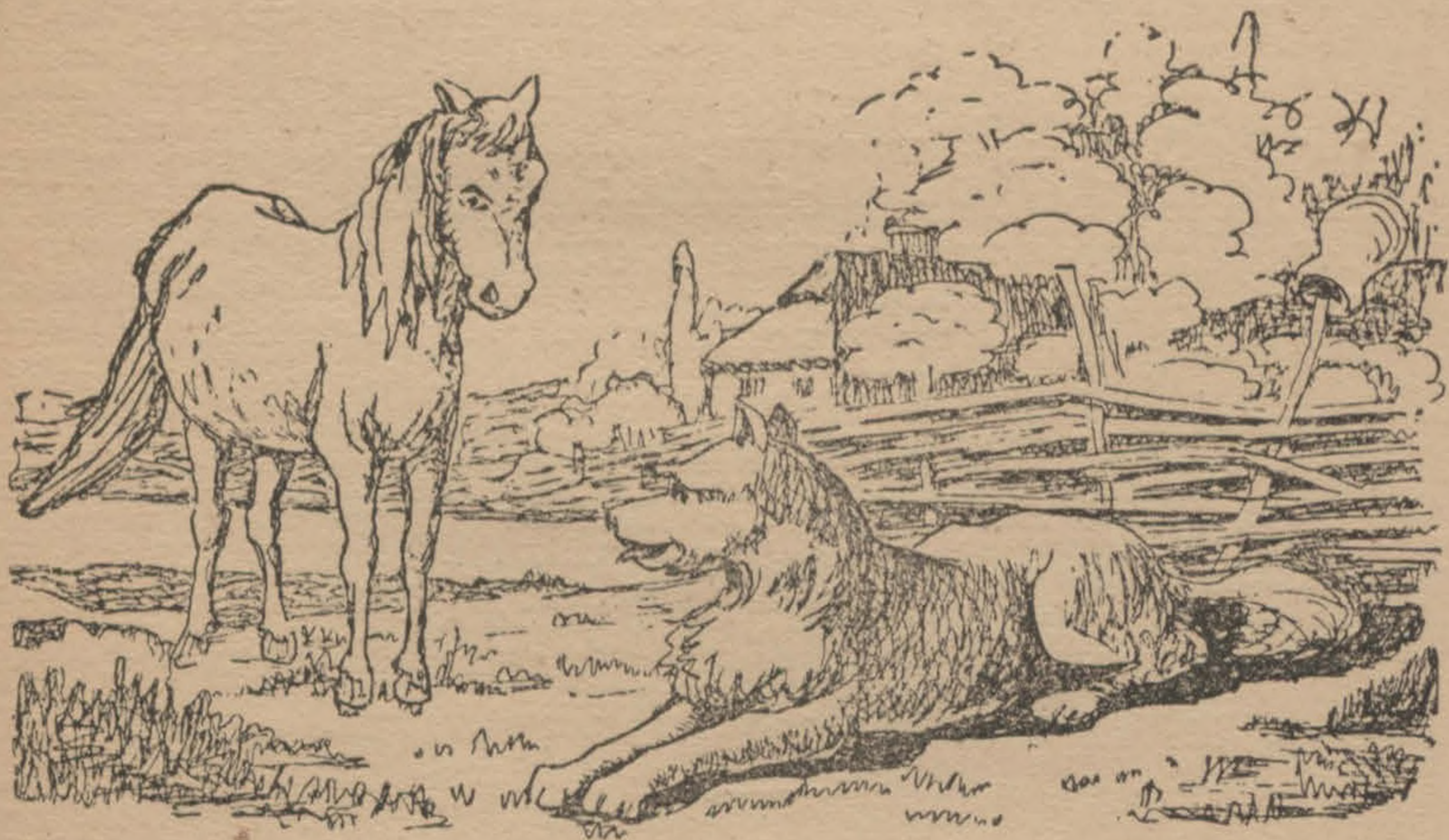
Обидві Мухи загули:

„От добре що зустрілись з вами...
А ну-те й ви збирайтесь з нами!
На це Бджола сказала їм:
„Шкодá! я рідну Україну
Не проміняю на чужину,
Нехай це щастя вам самим“.
А Мухи разом задзижчали:
„Ось годі, не кажіть!
Жили ми тут — добра не знали,
Бодай би так не жить!
Не то пани, дурні селяне —
Усяке шкодять нам;
Що-дня таке життя погане, —
Колись так буде й вам“.
— „Ні, я сього не сподіваюсь“,
Сказала їм Бджола:
„Мені шаноба скріз була,
Бо я без діла не тиняюсь.
А вам —
Однаково щó тут, щó там;
Ви ні на кого не жалкуйте;
Обридло тут — туди мандруйте
На втіху паукам“.
Я про охочих до мандрівки
Давно сказать хотів:
Хто дома зледащів,
Тому не жаль домівки.
Діди мовляли їм колись:
Ідіте, ринде,
Куди інде, —
На-щó ви нам здались?
Там може вас не знати-муть,
То й риндею не звати-муть.

Собака й Кінь.

Був на селі Квачан-собака,
Кудлатий та товстий,
Хвіст здоровенний, як ломака,
І сам такий страшний.

Раз лежачи знічевя на травиці,
У холодочку під кущем,
Він розбалакався з Конем
Про те, про се, про всякії дурниці:
А далі річ на те звернув,

Що він у господарстві — сила,
Не те, щó Кінь або кобила,
Усяк це може чув.

„Щó-ж, Коню, ти? поухач головатий...
Диковина тим возом торохтіть;
Велике діло борону тягати,
Або снопи возить!

Он я: і череду у полі доглядаю,
Ввесь двір, кошару стережу,
До току побіжу —

Цілісінькую ніч не спочиваю!“

На річ таку Собаці Кінь сказав:

„Це може й правда, хто вас знає;
На світі всяк буває...“

А я-б тебе про от-щоб попитав:

Коли-б я не хотів у полі працювати,
Коли-б я хліба не возив,
То щоб-б стеріг тоді кудлатий
І щоб-б він їв?“

І люде є такі ледачі,

Мудрують по-собачі:

Ми, бачте, сила, ми — стовби,
У нас, мов, золоті лоби,

Ми громадяне, —

А то все суччя копійчане,
Бадилля світове!..

Сказав-би щось про Квачана такого —

І щоб воно й до чого, —

Та цур йому! бо ще порве...“

Коник-стрибунець

У степу, в траві пахучій,
Коник, вдатний молодець,
І веселий, і співучий,
І проворний стрибунець,
Чи в пшениченьку, чи в жито,

До-схочу роскошував
І цілісінькеє літо,
Не вгаваючи співав;
Розгулявся на всі бóки,
Все байдуже, все дарма...
Коли гульк — аж в степ широкий
Суне злючая зіма.
Коник плаче, серце мліє:
Кинувсь він до Муравя:
„Дядьку, он зіма біліє!
От тепер-же згину я!
Чуєш — в лісі ворон кряче,
Вітри буйнії гудуть?
Поратуй, порадь, земляче,
Як це лихо перебудуть!“
— „Опізнився, небораче“,
Одказав земляк йому:
„Хто кохав життя ледаче —
Непереливки тому“.
— „Як же в світі не радіти?
Все кругом тебе цвіте“,
Каже Коник: „пташки, квіти,
Любе літечко на те;
Скочиш на траву шовкову —
Все співав-би та співав...“
На таку веселу мову
Муравей йому сказав:
„Проспівав ти літо Боже, —
Вдача вже твоя така, —
А тепер танцюй, небоже,
На морозі гопака!“

Гава й Лисиця

Літаючи по дворах Гава
Шматок ковбаски добула;
Хоч кажуть, що вона дурна роззява,
А до крадіжки здатня була.

От узяла та й полетіла,
Щоб недалечко, у ярку,
На самоті поснідать до смаку:
Усе було, ще ковбаси не їла.

„Спасибі, думає, розумним головам,
Що в світі потрудились,
Усячину робить навчились,
По-між людьми, як кажуть добре й нам:
Що-небудь можна роздобути“.
Не в спіла Гава носом ткнути,
Аж і Лисичка тут стоїть

І жалібно квилить:

„Голубко-кумонько! тебе я ждала, ждала,
Аж плакала, як виглядала,
Щоб голосочок твоїй почуть,
Хоч на хвилиночку про горенько забудь...

Ти може, серденько, того й не знаєш,
Як гарно, любо як співаєш —
І соловейко так не втне...
Розваж хоч трошечки мене!“

Прийшлося роззявитись дурному горлу:
„Кра! кра!“ а ковбаса до долу,
Лисичка хап — і у куці мерщій, —
Оддячила кумі своїй!

Прокракала роззява, огляділась —
Чорт-ма куми і снідання нема...

„А щоб ти, каже, подавилась,
Лукавая кума!“

Прилащиться підлиза хоч до кбго:
Солодкії слова

Приманюють великого й малого, —
То вже така дурниця світова;
Про це розумні знають люде,
Та щоб-ж ви будете робить, —
Хто маже — не скрипить, —
Так мабудь і до-віку буде.

Снігур та Синичка.

Снігур, в гаю гуляючи,
Синичку кохав
І, скачучи на дубочку,
Любенько співав:
Биструшечко, вертушечко,
Синичко моя!
Чом не скачеш ти до мене,
Як до тебе я?“
Усміхнулася Синичка
І хвостиком верть:
„Нагадав хтось тобі лихо,
Як тій козі смерть!...
Нам з тобою, Снігурику,
Під снігом не жить, —
Буде мене в чужім краї
Ясне сонце грить“.
Минулося тее літо,
Настигла зіма!
Сидить Снігур на дубочку,
Синички нема.
В гаю вітер повіває
І снігом снує;
Снігур сидить на дубочку
І плете своє:
„Биструшечко, вертушечко,
Синичко моя!
Чи згадуєш ти про мене,
Як про тебе я?“
Підморгують вражі Галки:
„От-так, перетак!
Розійшлося коханнечко:

Та — в ріпу, той — в мак“...
Обізвувалась у ліщині
Старая сова:
„А щоб-ж, каже, на сім світі
Усяке бува“.

Довелось ї мені бачить:
Не в однім дворі
Оттакії точнісенько
Сидять снігурі.

Кундель.

У полі тихому жив у норі Хомяк;
На самоті скучав він неборак!
Подивиться кругом — багато поля
Комусь дала щаслива доля,
І глянуть весело, і любо походить,
Не те, щоб у норі сидіть.
Он двір стоїть багатиря гладкого,
Неначе городок:
Чого нема у його?
Будинок і садок...
Надумався Хомяк себе розвеселити —
І насадив маленький квітничок.
— Порозцвітали гарно квіти:
Нагідочки, красолі і мачок.
Барвінок стелеться і рута зеленіє;
Подивиться Хомяк — аж серденько радіє.
Де взявся Кундель із двора...
Гайсаючи по полю —

Бодай-би він не знав добра, —

Накинувся на тиху долю.

„А щó це ти тут наробив?

І на-що квітничок розвів?“

Загавкав Кундель навіжений.

Аж затрусивсь Хомяк смиренний:

За щó, про щó, чого напав?...

— „Я думав, щоб“... Хомяк казати почав:

„Щоб горенько було чим розважати“...

— „Ти думав?!“ Кундель став гарчати;

„А чи дозволено-ж вам думати, Хомякам,

Неначе тим розумним головам?“

Злякався ще більш Хомяк, аж серце холодіє,

А Кундель гав та гав: „так знай-же ти про те:

Коли в дворі цвіте,

То за двором ніхто цвісти не сміє!“

По квітничку собака поскакав,

Усе понівечив і потоптав.

Став бідненький Хомяк і плакати і тужити:

„Ой, квіти, мої діти!

На щó-ж я вас кохав?

На-щó вас доглядав?

Хто-ж розважати-ме заплаканую долю?“

Аж дивиться — іде по полю

Висока Правдонька і стала перед ним.

„Чого ти журишся?“ вона спитала тихо:

„Чи плачеш ти за ким,

Чи скоїлося лихо?“

— „Був квітничок у мене, а тепер...

Он, глянь, як Кундель навітався!“

Хомяк до неї обізвався

І лапкою сльозу утер:

„Хоч-би ти, матінко, як-небудь настрашила;
Щоб унялась собача сила“...
— „Ох!“ каже Правдонька: „і я його боюсь,
Бо Кундель, бач, який здоровий, мов скотина;
Зустрінусь, аж трушусь, —
Нехай його страшить лиха година!“

Бодай-би Кундель той пропав!
На Хомяка нагнав таке він лихо,
Що той і приказку у норку заховав,
Аби, як кажуть, лихо тихо.

Ластівка й Шуліка.

Трудяща Ластівка край берега літала,
Земельку мокрую збірала,
Щоб хатоньку собі зліпить,
Щоб де було і їй і діткам жить,
Тихеньку долю веселити
І Бога і людей хвалити.
Сидів Шуліка на вербі
І так до неї обізвався:
„Дивуюсь я тобі, —
Нераз я придивлявся,
Усе ти між людьми і не боїшся їх,
Пройдисвітів таких,
Не тільки що під стріхою співаєш,
Ще й у вікно літаєш...
От хоч і я — не в тебе вдавсь,
Шулікою на світі звуся,
А лиха від людей набравсь,

І зло бере, а все-таки боюся:

Досадно стане хоч кому:
Тобі привіт, мені біда велика“.

А та йому:

„Я — Ластівка, а ти — Шуліка;

Я людям не чинила зла,

Де не була,

А ти подумай пане-брате,

Яке життя твоє завзяте:

Весь вік курчат і пташечок хапав,

Ні ласки ні жалю не знав“.

Давно-давно мовляють люде:

Що добренько роби, то й добре буде.

34993 / 3017 Рк

Республіканський
педагогічний музей
Основа фонд №

Handwritten text, possibly "1000" or similar, with a diagonal line through it.

1000

